

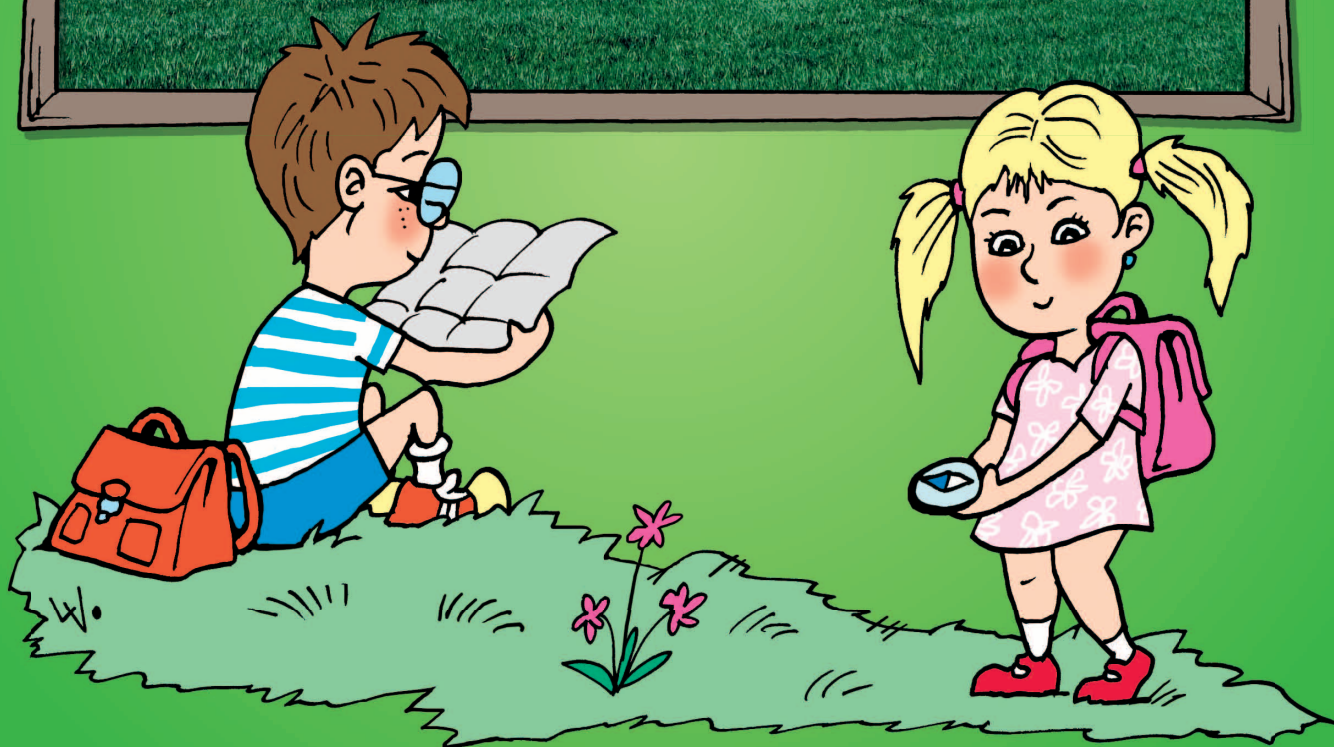
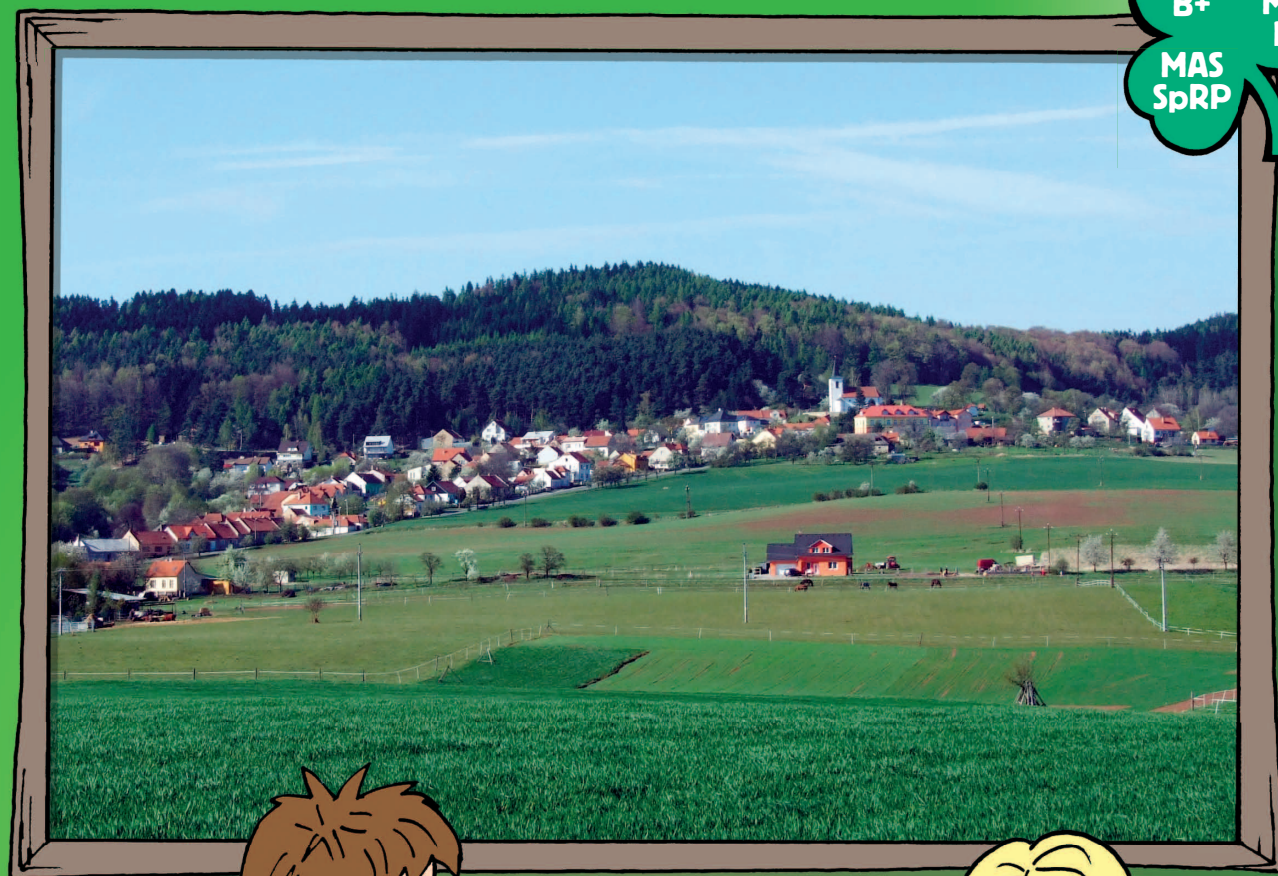
Čítanka prvouky

Vísky

MAS
B+

MAS
PV

MAS
SpRP



Autoři textu: Mgr. Jana Zachovalová, PaedDr. Zdeněk Peša
Autoři fotografií: Mgr. Jana Zachovalová, Archív obce Vísky
Autor ilustrací: Lubomír Vaněk
Autor dětské kresby: Tereza Fagulcová

Publikace byly vydány díky realizaci projektu spolupráce Programu rozvoje venkova s názvem:
Venkov-můj domov aneb „Víš, kde žiješ?“, který společně připravily Místní akční skupina
Boskovicko PLUS, o.s., Místní akční skupina Partnerství venkova a Místní akční skupina
Sdružení pro Rozvoj Poličska o.s.

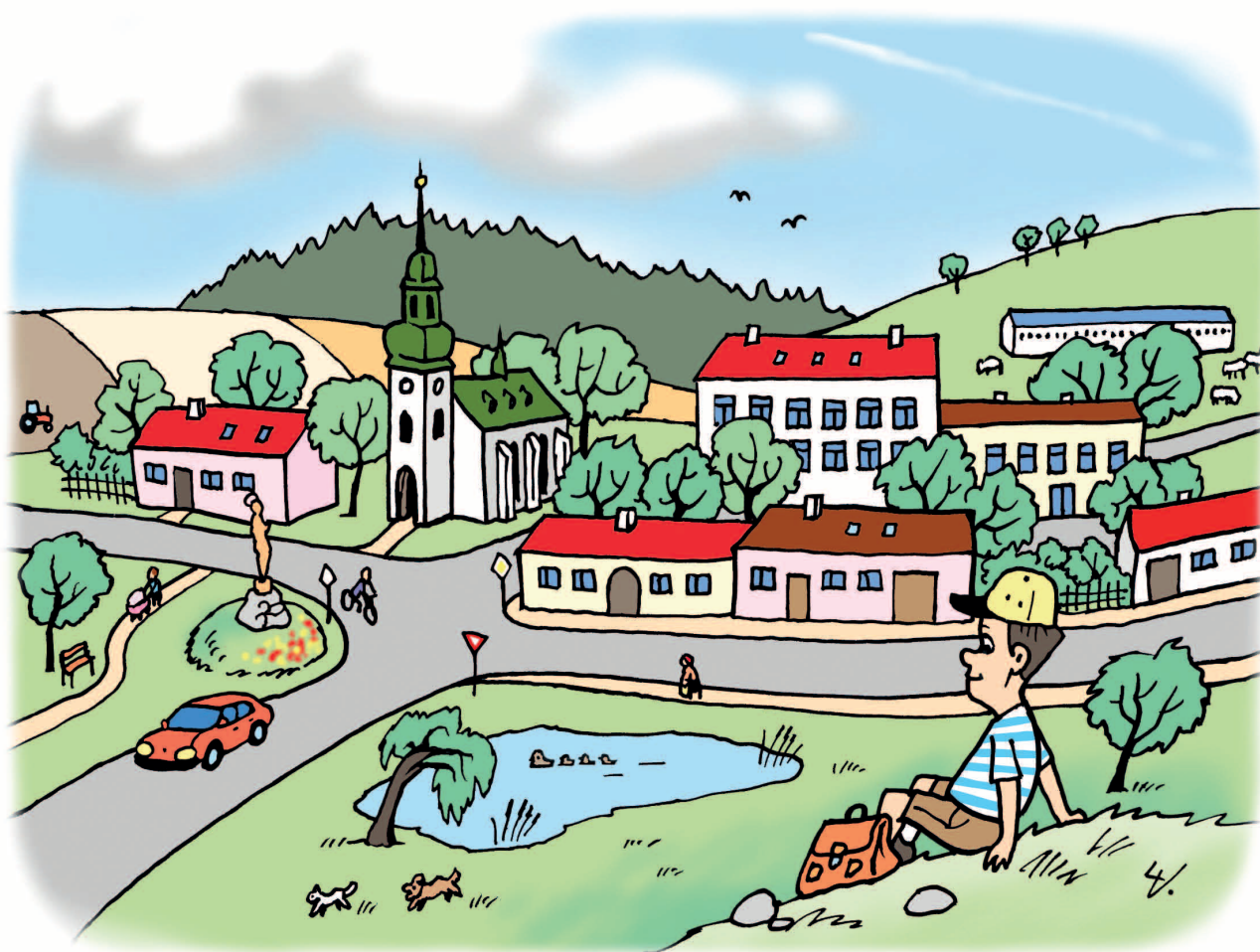
Grafická příprava: A.G.A. studio, s.r.o.

Vydáno v roce 2012

Domov a svět

Každý školák přichází do školy z místa, kde žije. Je to místo, kterému říkáme bydliště, nebo častěji domov. Pojmenováváme tak byt, ve kterém žijeme se svými rodiči, ale můžeme tak pojmenovat i širší okolí své obce i s okolní krajinou.

Listováním v této čítance se budeme snažit, abychom svůj domov poznali co nejlépe. Budeme se krajinu domova nejen učit poznávat, ale i chránit. Poznáme rostliny, zvěř, práci a také život dospělých. Zjistíme, že krajina našeho domova sousedí s jinými krajinami. Ty pak sousedí s dalšími a všechny jsou součástí naší vlasti – České republiky.

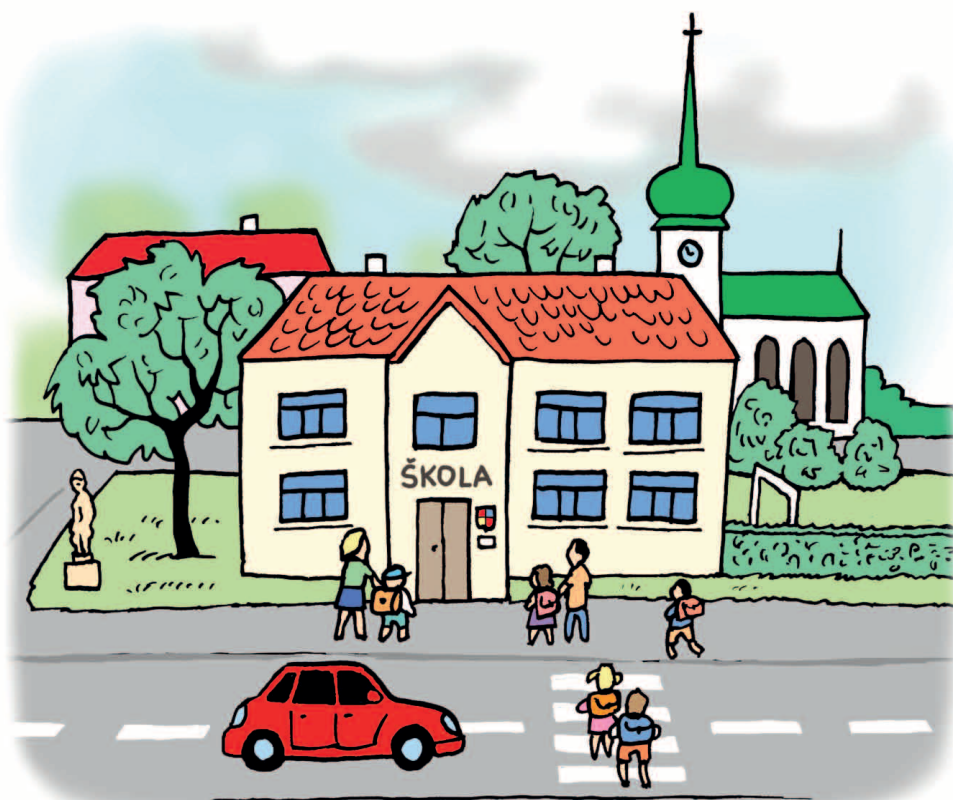


Okolí školy

Měsíc září zahajuje nový školní rok. Na každém místě v celé naší zemi se začínají po prázdninách učit žáci ve svých školách.

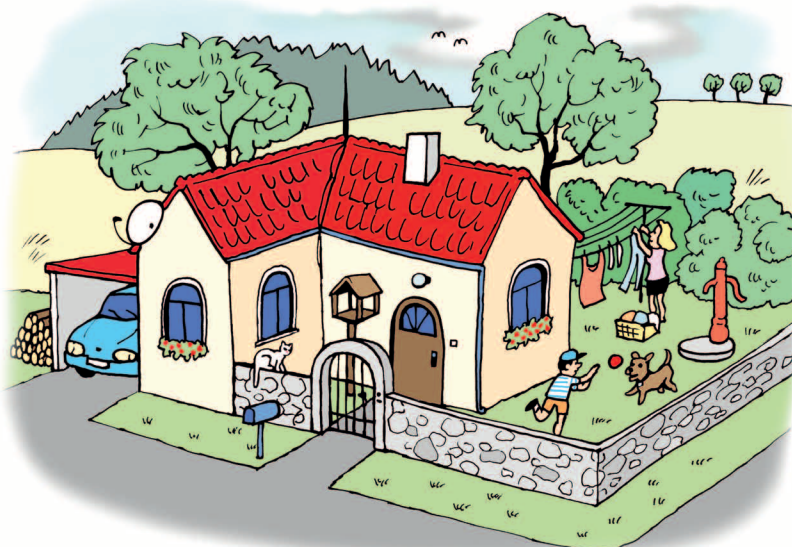
Přivítají je jejich učebny s lavicemi a židličkami, šatny, chodby i kabinety. Aby se ve škole mohli učit, musí do ní přijít nebo se nechat dovézt, nejčastěji autobusem.

V okolí školy se pohybuje hodně dětí, a proto musí být děti i řidiči vozidel v silničním provozu velmi opatrní.



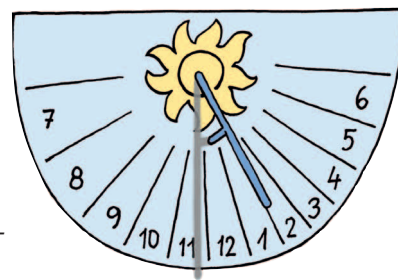
Okolí domova

Když se řekne slovo domov, představí si každý z vás svou maminku, tatínka, své blízké. Potom si vzpomenete na dům, ve kterém bydlíte, na stromy a květiny na zahrádce. Na místo, kde si rádi hrajete. Jistě si vzpomenete také na své první výpravy do okolí domova.



Polední stín

Slunce na bezmračné obloze ozařuje svými paprsky vše, co je na zemi. Pak mají i lidé, domy a stromy svůj stín. Ten je ráno a večer dlouhý, v poledne nejkratší. Ještě jednu zvláštnost má polední stín. Slunce v poledne svítí od jihu a krátký stín předmětů směřuje k severu.



Řekli jsme si, že jak se pohybuje Slunce na obloze, mění se i poloha stínu. Toho využívali naši předkové, když umísťovali na stěny zámků a kostelních věží sluneční hodiny. Pokud bychom si je chtěli pořídit i my, postupovali bychom takto:

Na rovnou plochu před domem nebo školou vbodneme do země asi 1 metr dlouhou tyč. Každou celou hodinu vyznačíme stín, který tyč vrhá na zem. Zatlučeme zde kolík nebo vyryjeme do země rýhu. Místo označíme číslem, které odpovídá času na hodinkách. Druhý den již hodinky nepotřebujeme, protože stín tyče ukáže na vrypech či kolících postupující čas a denní hodinu.



V naší zemi používáme tzv. letní čas. Proto nejkratší stín, směřující k severu, bude podle letního času seřazených hodinek nikoli ve 12 hodin, ale ve 13 hodin (jedna hodina odpoledne).

Světové strany

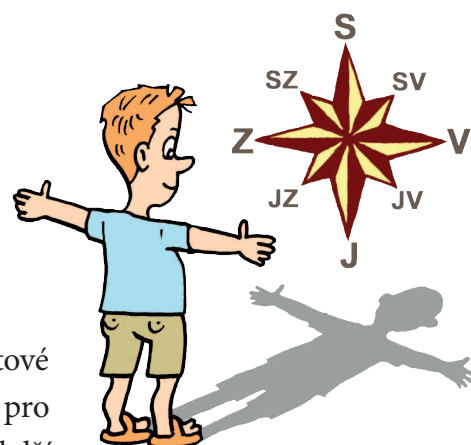
Řekli jsme si, že v pravé poledne ukazuje stín předmětu na sever. Postavme se tedy v poledne tak, aby nám slunce svítilo do zad. Náš stín ukazuje na sever, upažená pravá ruka na východ, levá na západ a zády stojíme k jihu.

Sever (S), jih (J), východ (V) a západ (Z) jsou hlavní světové strany. Protože vyznačení čtyř hlavních světových stran pro přesnější určení směrů v krajině nestačí, používáme ještě další čtyři směry. Ty nazýváme vedlejší světové strany.

Mezi severem a východem – severovýchod (SV), mezi jihem a východem – jihovýchod (JV), mezi jihem a západem – jihozápad (JZ) a mezi severem a západem – severozápad (SZ).

Vyznačení hlavních a vedlejších světových stran se nazývá směrová růžice.

Protože určení světových stran, například podle poledního stínu, není příliš přesné, používají lidé k určení světových stran kompas. Jeho otočná magnetická střílka směřuje vždy na sever!



Kam směřuje nejkratší stín?

Kam směřuje stín předmětů při západu slunce?

Která světová strana je proti východu? Která proti jihozápadu?

Kam směřuje magnetická střílka kompasu?

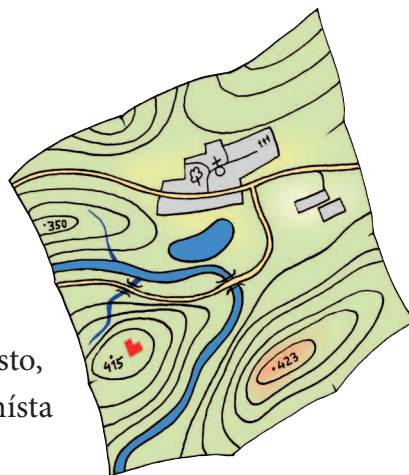


Na vyhlídce

Vyhledáme-li vyvýšené otevřené místo v krajině, kde nám nebrání ve výhledu stromy, pak můžeme otevřít mapu a najít v ní celou řadu věcí, které tvoří krajinu, jež pozorujeme – například kopce a potoky, lesy i budovy.

K orientaci mapy nám pomůže kompas s určením severu. Místo, kde stojíme, je pak v nějaké výšce, kterou lidé určují podle výšky místa nad mořem. Té říkáme nadmořská výška.

V mapě najdeme u vrcholku kopců čísla, která udávají nadmořskou výšku v metrech. Tvary kopců a údolí v mapě označují vrstevnice. Jedná se o čáry v mapě označující stejnou nadmořskou výšku ve vrstvách. Jsou-li vrstevnice blízko sebe, znamená to, že je svah strmý, větší vzdálenosti vrstevnic pak naopak znamenají pozvolné stoupání či klesání krajiny.

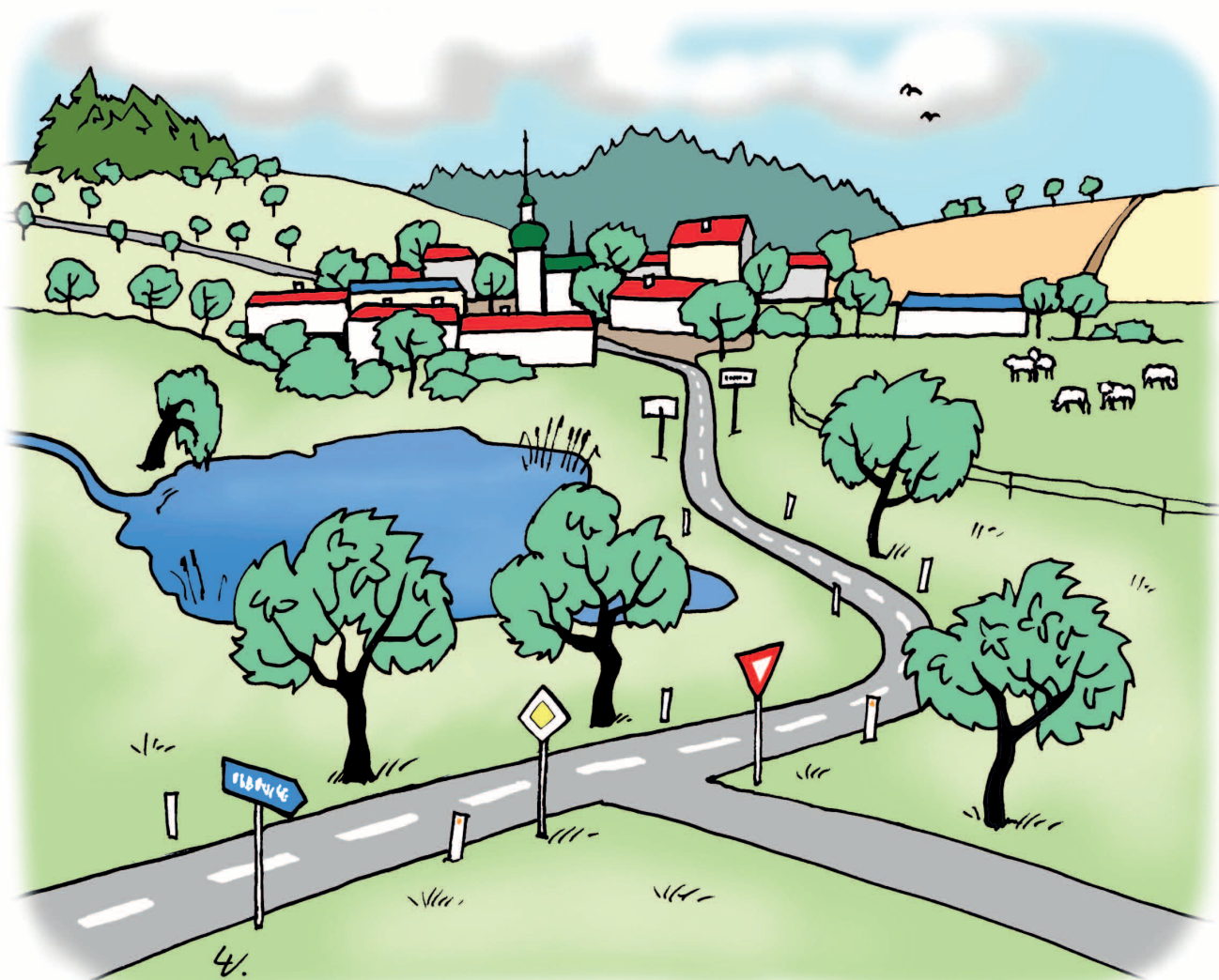


Poloha obce v krajině

Obce vznikaly postupně výstavbou obydlí v původní, člověkem nepoznamenané krajině plné lesů a stepí protkané vodními toky.

Vznikaly tam, kde byly pro život člověka dobré podmínky a kde krajina poskytovala možnost obživy. Tou bylo dříve především zemědělství. Pole a políčka získali lidé pokácením lesů, potřebu vody pak naplnila blízkost potoků a řek.

Spojení mezi obcemi tvořila síť cest a později silnic vedoucích od jedné obce ke druhé. Podél těchto cest se pak v obcích stavěly další a další domy.



Dopravní značky, dopravní kázeň

Dopravní ruch musí být řízen, aby nenastal nepřehledný zmatek. Neštěstí na silnicích přibývá, a proto ve všech obcích, i v těch s menším provozem, musí se všichni lidé řídit dopravními značkami.

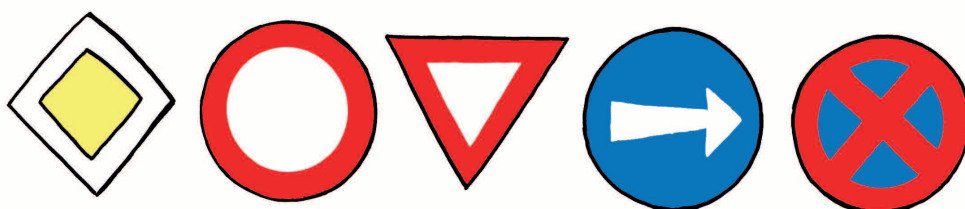
Protože i ti nejmenší žáci školy se podílejí na dopravním ruchu obce jako chodci, budeme si prozatím pamatovat, že jsou značky, které dávají výstrahu – výstražné, zakazující – zákazy, prikazující nebo ty, co něco vysvětlují nebo radí – informační.



Nakresli dopravní značky, které jsou na silnici a ulicích v okolí tvé školy. Vysvětli, co znamenají.



Viděl jsi křižovatku řízenou světelnými signály? Kde?



Spojení obce se sousedními obcemi

Někteří spolužáci dojíždějí denně do školy, někteří rodiče do zaměstnání. Někdy se vypravíme za svými příbuznými či známými, kteří žijí daleko od nás. Často jim potřebujeme dát nějakou zprávu.

Pro všechny tyto případy je nutné spojení obce se sousedními obcemi i do dalších míst. V minulosti nebylo tolik možností spojení s okolím jako dnes – chodilo se pěšky, jezdilo na koni nebo na voze, až v předminulém století byla do mnoha obcí zavedena železnice.

Rychlým a užitečným služebníkem je telefon, s jehož pomocí můžeme hovořit nejen s kamarádem v sousedním domě, ale i s lidmi za oceánem. Rychle můžeme komunikovat pomocí sms zpráv z mobilního telefonu, nebo e-mailem prostřednictvím počítače. Důležité, osobní dopisy a balíky posíláme poštou. Každá pošta má své směrovací číslo, které se uvádí do adresy.



Dopravní nehoda

Protože jsou děti účastníky silničního provozu, mohou se zde stát svědky nebo dokonce účastníky dopravní nehody. Často jiaviní svojí neopatrností řidiči, ale i chodci. Mezi chodci jsou to často právě děti.

Důležitá telefonní čísla:

Policie.....	158
Záchranná služba.....	155
Hasiči	150
Tísňové volání	112
(jednotné evropské číslo)	

Dopravním nehodám lze ale předcházet. Především dodržováním pravidel silničního provozu, ale také opatrností při přecházení vozovky, nebo dokonalým vybavením jízdního kola.

Jestliže však už k dopravní nehodě dojde, mohou pomoci i děti. Nejspolehlivěji pomohou, když přivolají co nejrychleji někoho dospělého. Ten zařídí vše nezbytné, přivolá policii a záchrannou službu. Někdy, když auto hoří, nebo je nutné zraněné z vozu vyprostit, jsou přivoláni hasiči. Může se stát, že žádná dospělá osoba není k dosažení. Potom se musíte zachovat jako dospělí a pomoc přivolat sami.



Přestože jsou tato telefonní čísla v každém telefonním seznamu, zapiš si je raději hodně hluboko do své paměti!



Viděl jsi někdy dopravní nehodu?

Co se stalo?

Předved' telefonický hovor při ohlášení dopravní nehody. Kam budeš volat?

Jak se máš chovat jako chodec?

Jak přecházíš ulici?

Víš, jak se chovat na zastávce autobusu?

Na co musíš dbát jako cyklista?



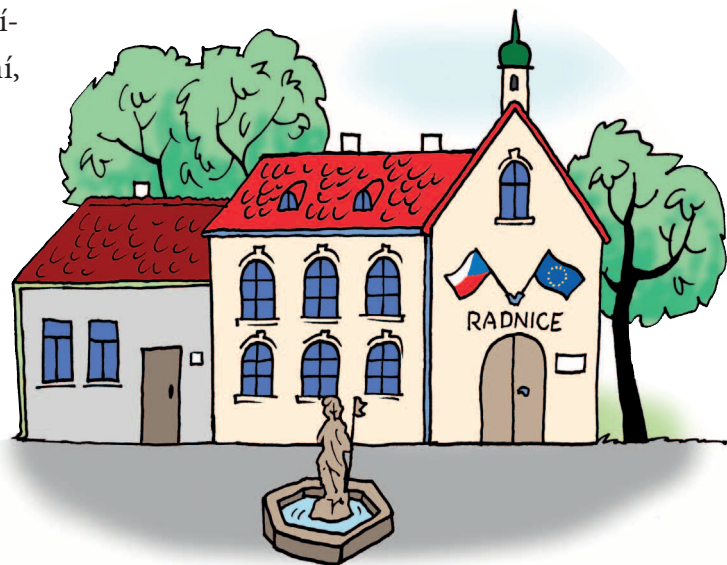
Radnice, obecní úřad

Všechny obce a život v nich řídí samospráva obce, kterou tvoří lidé, které si zvolili občané ve volbách. Říkáme jim zastupitelé. Ti pak ze svého středu zvolí starostu a ve větších obcích také radu obce. Starosta pak stojí v čele obecního či městského úřadu.

Úkolem zvolených zastupitelů je, aby po jejich čtyřleté volební období dělali vše potřebné, co občanům pomáhá ke spokojenému životu. Jejich úsilí zhodnotí pak občané v dalších volbách.

Není toho málo, co mají na práci, například starost o místní komunikace, zdravotnická zařízení, školy, kulturní a sportovní zařízení, starost o veřejnou dopravu, vodovod a kanalizaci, o dobré životní prostředí, likvidaci odpadů a další oblasti života obce.

Občané by měli městskému úřadu při plnění všech těchto úkolů podle svých možností pomáhat.



Služby v obci

Mnoho věcí si lidé ve svých domácnostech udělají sami. Někdy však jejich šikovnost nestačí, jindy si chtějí ušetřit námahu a čas. Použijí tedy služeb poskytovaných pracovníky příslušné profese. Ne každý si poradí s kapajícím kohoutkem, málokdo vymaluje byt a opravu televizoru můžeme svěřit jen odborníkům.

Obchody, čistírna oděvů, autoopravna, kadeřník, krejčovství, klempíř, elektrikář, švadlena; to je jen námatkou několik služeb, které lidé v obci vyhledávají.

Mezi služby pro občany řadíme i služby pošty a banky, například spořitelny. Platí, že čím více je dobrých služeb v obci, tím lépe a spokojeněji tam lidé žijí.



Které služby využívá vaše rodina nejčastěji?

Které služby jsou u vás v obci?

Za kterými službami musí občané jezdit jinam?

Které služby poskytují ostatním občanům tví rodiče, příbuzní a známí?

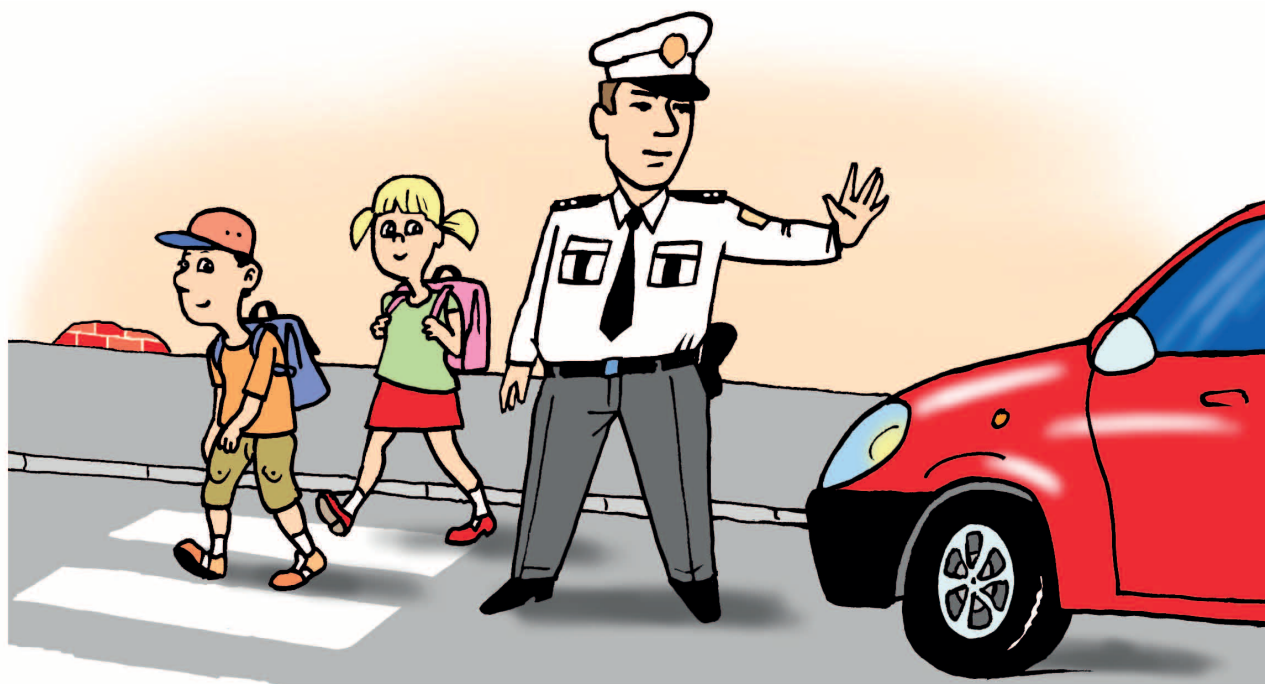


Zdraví a bezpečnost občanů

Zdraví je největší a nejcennější bohatství každého člověka a zdraví občanů je důležité pro každý stát. Zdravé děti chodí pravidelně do školy, zdraví občané pracují v továrnách a podnicích.

Nemoc dětí i dospělých výrazně zasahuje do jejich života. Péče o zdravotní zařízení je proto jeden z hlavních úkolů státu.

O bezpečnost občanů se stará Policie České republiky, v některých obcích jim pomáhá obecní či městská policie.



Kultura a sport v obci

Většina lidí v našem okolí jsou lidé kulturní. Dovedou ocenit vzdělání, rádi čtou, vkusně se oblékají. Téměř každá domácnost má knihovnu, rozhlasový přijímač, televizor, sbírku CD s hudbou, kterou členové domácnosti poslouchají. V bytech najdeme obrazy, sklo, porcelán a jiné věci, které si lidé pořízují pro radost.



Mezi důležité chvíle života občanů patří čas věnovaný sportu. O jeho dobrém vlivu na naše zdraví nikdo nepochybuje.

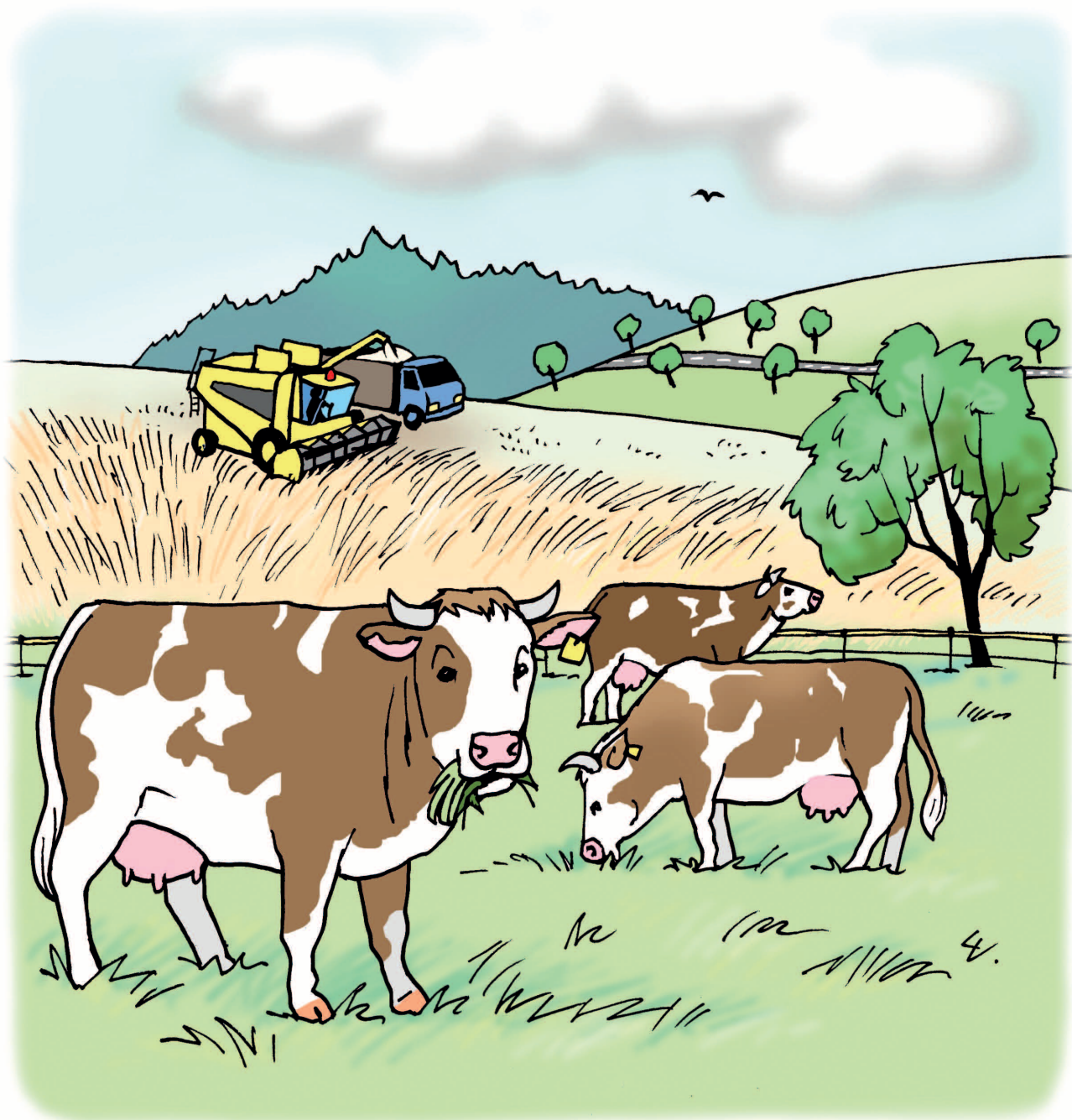


Zemědělství v obci

Zemědělství je činností člověka, která jej provází od nepaměti. Vedle pěstování řady plodin chováme i domácí zvířata. Právě práce lidí v zemědělství zajišťuje výrobu potravin.

Na rozdíl od těžké práce v minulosti je dnes práce v zemědělství sice často namáhavá, ale díky moderním strojům a zařízením pracuje v zemědělství mnohem méně lidí, než tomu bylo za časů našich prarodičů.

Vedle chovu hovězího dobytka, prasat, ovcí a drůbeže se zemědělci v regionu zabývají pěstováním řady zemědělských plodin. To se děje převážně prostřednictvím velkých zemědělských podniků, zatímco práce na malých farmách se často zaměřuje na ekologické zemědělství bez použití průmyslových hnojiv.



Výrobní podniky v obci

Rodiče některých žáků školy pracují v úřadech, ve zdravotnictví, jako řidiči, v obchodech i v zemědělství. Někteří také samostatně podnikají – ve stavebnictví, ve službách, kovovýrobě. Mnoho lidí pracuje ve výrobních podnicích.



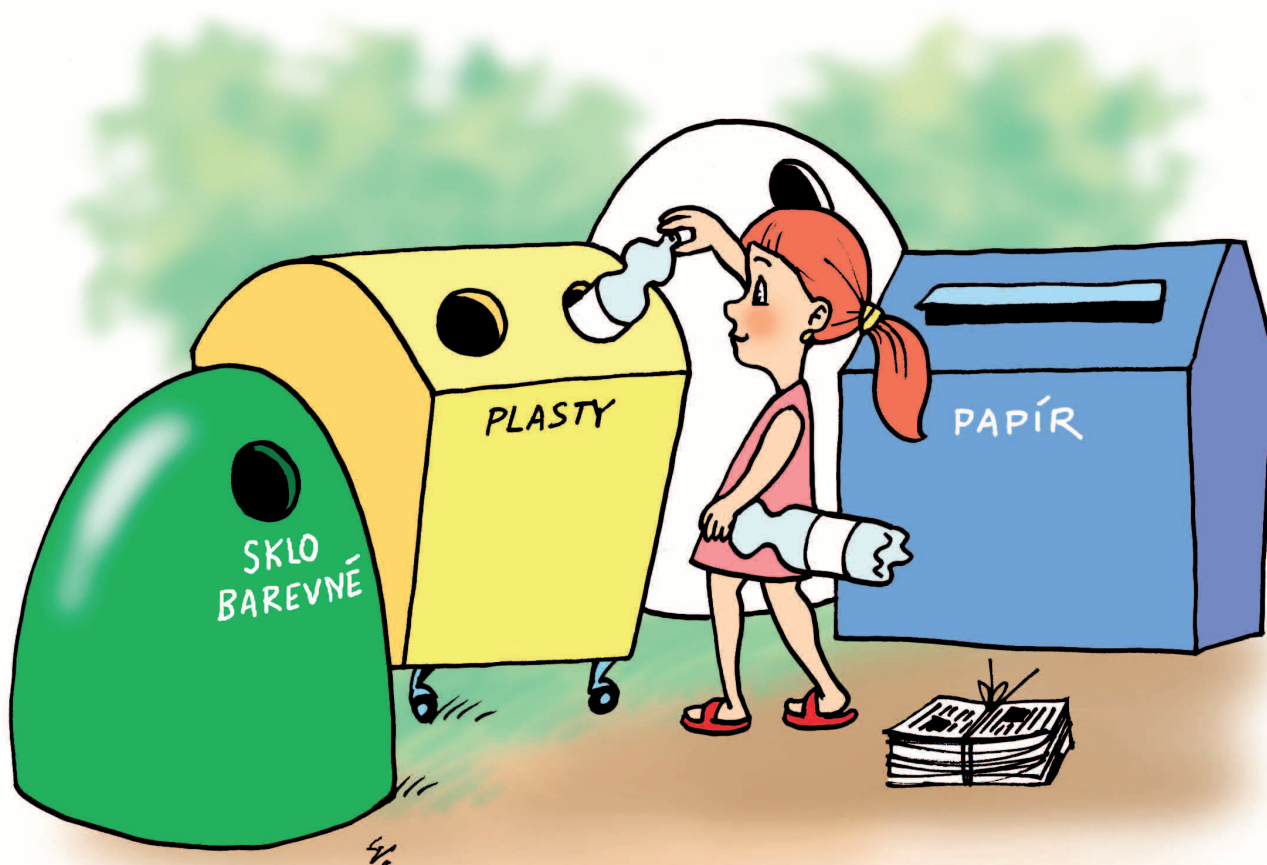
Životní prostředí v obci

Člověk ve svém životě spotřebovává mnoho surovin, stejně jako produkuje velké množství odpadů. Při průmyslové výrobě bývá ohrožen vzduch, voda, půda, rostliny i živočichové. Vedle krajiny lesů, polí a luk existují i krajiny činností lidí hodně poškozené.

Z tohoto důvodu je třeba přírodu chránit, abychom uchovali zdravé životní prostředí pro všechny živé tvory a hlavně pro lidi, kteří budou na zemi žít po nás. Ochrana životního prostředí je nezbytná.

Splaškové vody z kanalizace nemůžeme vypouštět do volné přírody, ale musíme čistit v čistírnách odpadních vod, odpad z domácností třídíme tak, aby do spaloven či na skládky byl odvážen jen ten, který už nedokážeme využít.

Ve třídění odpadů v domácnostech často nejvíce pomáhají děti v domácnostech a žáci škol.



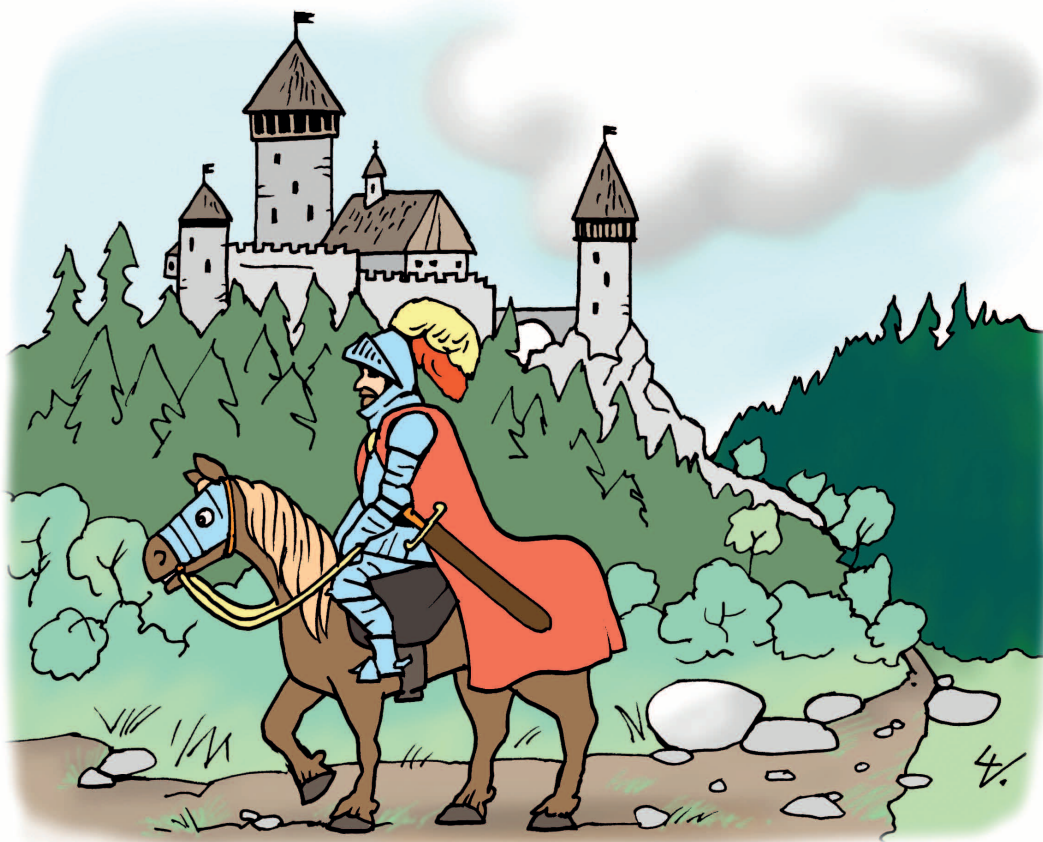
Co víme o minulosti obce

Každá obec má svoji minulost – historii několika století. V krajině najdeme vedle zřícenin hradů i mnoho pozůstatků zaniklých obcí, dnes již jen hromad kamení v polích či lesích.

Mnoho původně malých obcí se rozrostlo do velikosti měst. Výstavba nových domů v některých obcích pokračuje rychleji, jinde pomaleji. Na místě starých domů rostou nové, řada starších domů je opravována či přestavována.

Naši předkové zažívali často těžké doby, v historii obce však najdeme i úspěchy a také mnoho významných rodáků.

Historii své obce by měl znát každý. Děti se dozvídají hodně prostřednictvím vyprávění starších lidí a příbuzných nebo z různých pověstí.



Pověsti o obci a okolní krajině

Každá obec má své pověsti, které dědečkové či babičky vypravovali svým vnukům. Když děti zestárlý, zase je předávaly svým vnoučatům. Sem tam si něco přidaly, leckdy se o některé události začala vypravovat pověst nová.

Tak máme pověsti plné pohádkových postav i nepohádkových příběhů. Určitě jste z místa vaší obce nějakou slyšeli. Umíte ji vyprávět?



Poznávání okolní krajiny

Naše vlast je krásná. Střídají se tu roviny v blízkosti řek s kopcovitou krajinou i horami. Podle zásahu činnosti člověka do krajiny rozlišujeme několik typů krajiny:

Přírodní krajina

Tak říkáme krajině kopců, vrchovin, či hlubokých lesů málo poznamenané činností lidí.

Kulturní krajina

Pokud je krajina na první pohled ovlivňována činností lidí, jako je například zemědělská činnost, hovoříme o krajině kulturní. V ní člověk hospodaří.

Lesohospodářská krajina

Je krajina člověkem vysazených lesů, které nahradily původní porost. Je určena k těžbě dřeva. Vytěžený les je nahrazen výsadbou nového. Nerovnováha mezi těžbou dřeva a výsadbou nového lesa může krajinu velmi poškodit.

Zemědělská krajina

Je krajina polí, pastvin, luk, případně vinic či chmelnic. Velkoplošná zemědělská výroba a necitlivé postupy při setí a sázení hospodářských rostlin mohou vést k erozi půdy, která je nenahraditelná.



Umělá krajina

Těžební krajina

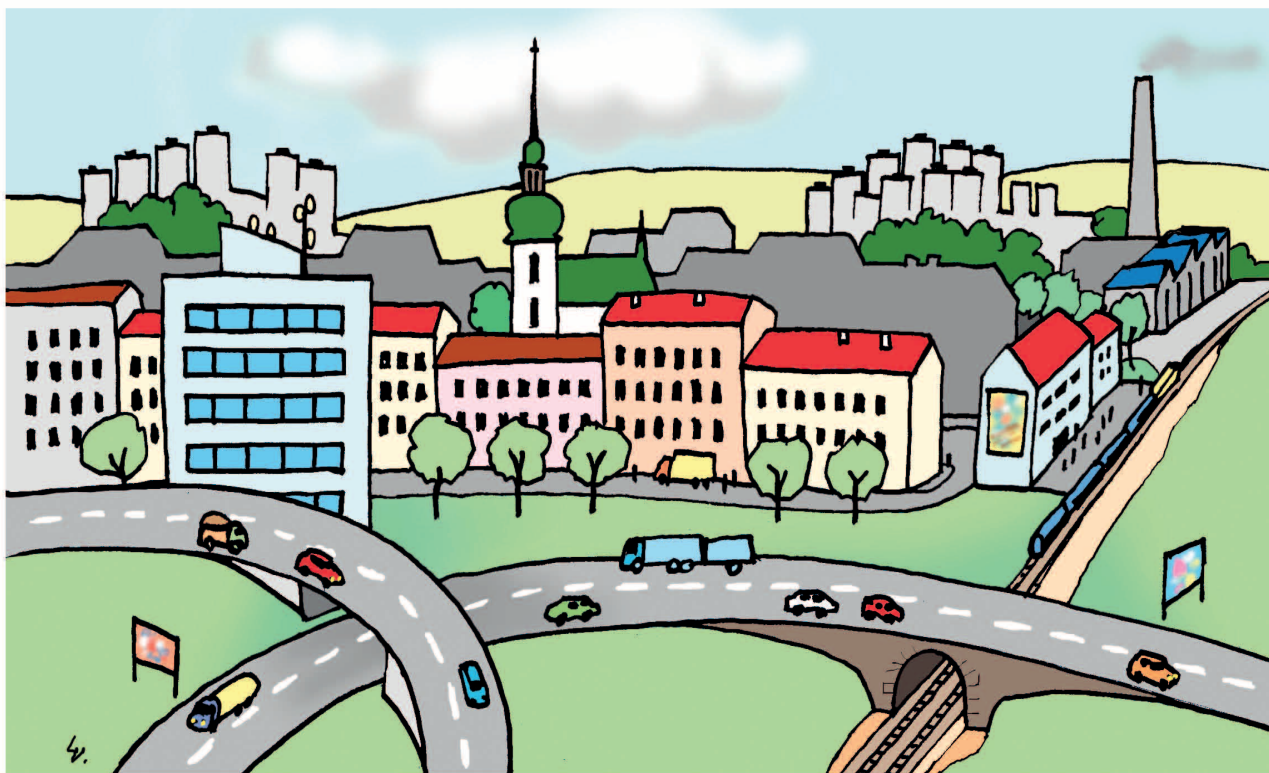
V některých částech naší země se těží důležité horniny a nerosty. Takovou krajinu je po ukončení těžby zase třeba navrátit přírodě.

Průmyslová krajina

Krajina průmyslová je plná továrních budov, hal a skladů, silnic a železnic s provozem způsobujícím zátěž životního prostředí.

Městská krajina

Je krajina domů, bloků domů, ulic a náměstí, obchodů a nádraží. Je to krajina nejvíce pozměňená lidskou činností.



Vody v krajině

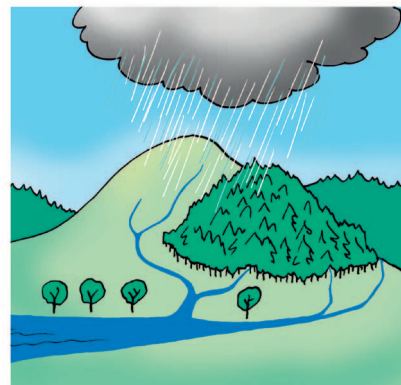
Voda je nositelkou života. Při jejím nedostatku rostliny i živočichové hynou. V našem kraji je poměrně dost srážek, protože zde často prší. Nejlepší zásobárnou vody je les, který vodu zadržuje. Plocha lesů však není velká. Z tohoto důvodu je nutné, aby vytěžené dřevo v lesích bylo nahrazeno mladým lesem.

Po deštích se zadržovaná voda vпитá do země, vzniká tak podzemní zásoba vody. Na některých místech vyvěrá jako pramen a vytváří potůček stékající do údolí. Postupným sloučením více potůčků vzniká potok. Ze soutoku několika potoků se stává řeka.

Co dokáže déšť

Jak jsme si již řekli, déšť dává krajině vláhu, doplňuje zásobu podzemní vody. Je-li však liják prudký, nestačí půda vláhu přijmout, začínají se v ní tvořit stružky a voda odplavuje písek, kamínky a půdu. Strhává i větší kamínky, a to vše odnáší rozvodněnými koryty potoků.

Nestačí-li koryta potoků vodu přijmout, voda se rozlévá do okolí a vznikají povodně.



Čistota pramenů a zdrojů pitné vody

Když víme, kolik stojí voda, která nám teče doma z kohoutku, uvědomíme si, že voda nějakou cenu má. Teprve tehdy, když za ni citelně zaplatíme, začínáme šetřit.

Čistá voda však nikdy nebyla samozřejmost a její zavedení až ke kohoutku v bytě už vůbec ne. Dříve si lidé nosili vodu ze studánky nebo ze studny. Dodáním vody do bytu však práce vodo-hospodářů nekončí. Ještě je nutné odvést odpadní vodu kanalizací a vyčistit ji.

Přestože největšími odběrateli vody jsou velké provozy, může i opravený kapající kohoutek v bytě ušetřit docela významné množství vody, které je třeba jinde.

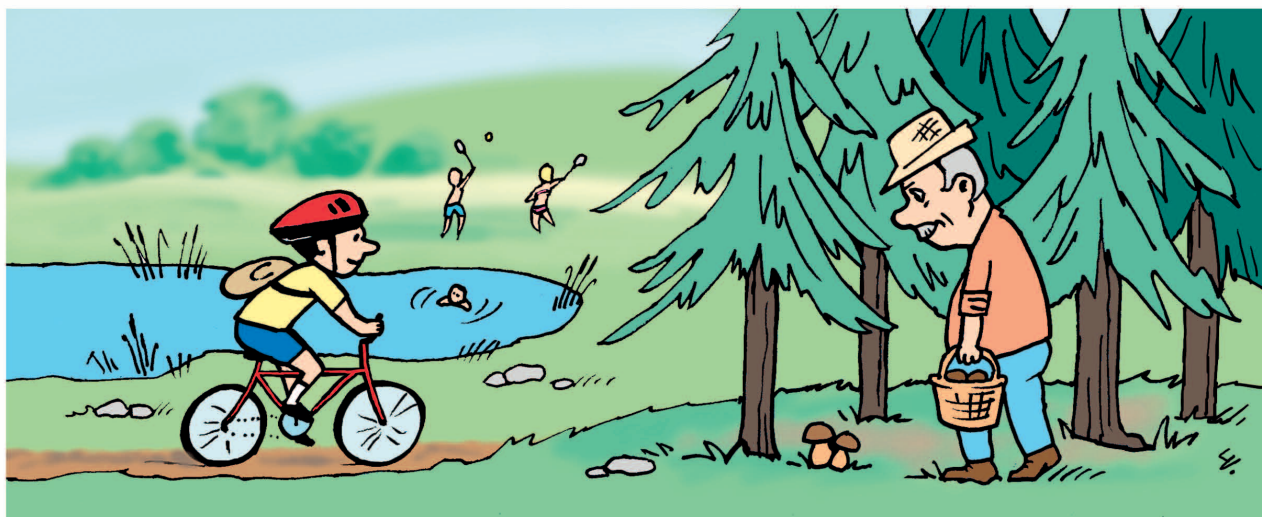
Mytí auta u potoka, olej vypuštěný na zem, to považujeme za zločin páchaný na nás všech. Pro pachatele takovýchto činů nehledejme omluvu!

Již dnes je možné potravu pro malé děti připravovat pouze z vody z hlubokých vrtů na několika místech v naší zemi a dodávané do obchodů v lahvích. Dělejme vše pro to, abychom nemuseli pro veškerou pitnou vodu jezdit do vysokých hor.

Rekreační oblasti v obci a okolí

Říká se, že nejenom prací živ je člověk. Toto přísloví nám připomíná, že je třeba i odpočívat.

Ve venkovské krajině je celá řada míst, kde je možné odpočívat i aktivně. Například jízdou na kole, vycházkami, koupáním, lyžováním a pobytem v přírodě.



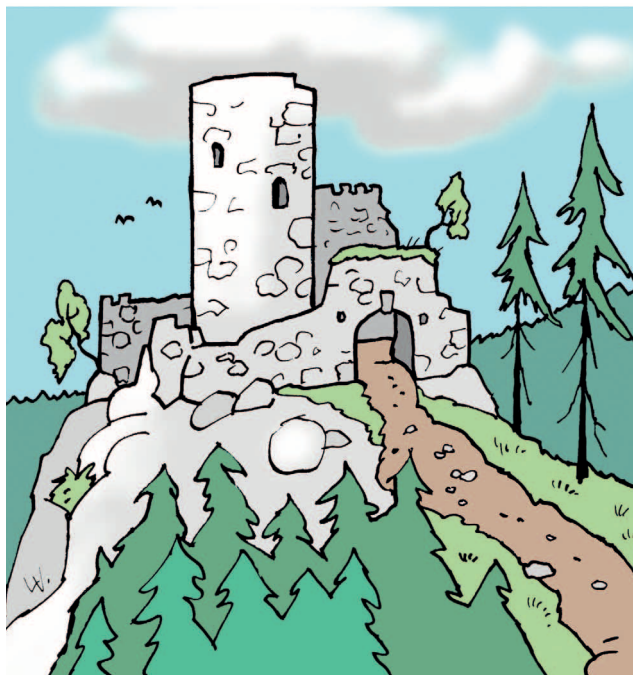
Historické památky v krajině

Život našich předků připomínají do dnešních dní různé stavby, které si lidé stavěli z nejrůznějších důvodů.

Na kopcích můžeme najít zříceniny nebo dosud zachovalé hrady jako opevněná sídla dřívějších pánů. Ti si později nechali stavět mnohem honosnější a pro bydlení vhodnější zámky.

Pro bohoslužby bylo postaveno mnoho kostelů a kaplí, kolem cest nacházíme řadu křížů a božích muk. Nezřídka na těchto stavbách najdeme i letopočet, kdy byly postaveny.

Ve městech můžeme vidět staré měšťanské domy, na venkově pak zachovalá selská stavení stavěná ze dřeva.



Jak se obec a okolí mění

Dnes, v době mobilních telefonů, internetu, satelitní televize a robotů v továrnách zapomínáme, že ještě nedávno tyto technické vynálezy člověk neznal.

Automobilová doprava zkrátila vzdálenosti a události z celého světa máme díky internetu a televizi takřikajíc z první ruky.

Stísněné a po večerech temné domy bez elektřiny, prašné cesty, vozy tažené koňmi, školáci docházející do školy bez bot. To je obraz ani ne sto let starý.

Rozhlédněme se po svém okolí a zkusme se zamyslet, jak se naše obec a náš domov změnily. Určitě vám při tom pomohou při vyprávění vaši rodiče nebo dědečkové a babičky.



4.

Orientace v místní krajině

Domov a svět

Když si pozorně prohlédnete tento obrázek, bude vám jistě velice známý. Je to krajina vašeho domova. Krajina, kterou mnozí vidíte z okna vašeho domu, cestou do školy nebo na vycházkách s rodiči.



*Jak vypadá krajina v okolí vašeho domova?
Je to krajina rovinná nebo spíše kopcovitá?
Převládají v ní lesy nebo pole a louky?*



Okolí školy

Každý rok usedají do lavic této školy nové děti a na konci páté třídy ji zase opouštějí. Touto školou prošli i rodiče a prarodiče mnohých z vás.

Výuka ve škole ale vždy nevypadala tak, jak ji znáte dnes. Dříve děti psaly brkem a inkoustem, neměly žádné pomůcky a školu navštěvovalo až 170 žáků. Děvčata se učila ženským pracím a také se učila ve školní kuchyni.

Škola byla několikrát přestavována.



Budova, kterou znáte dnes, tu nestála vždy. Nejdříve se vyučovalo v soukromých domech, později byla postavena školní budova (dům č. 25).

Nová budova byla postavena až v roce 1890 a do dnešní podoby byla ještě mnohokrát přestavěna.



Co se vám na vaší škole líbí? Co byste naopak změnili?

Dokázali byste si představit psát pomocí brka a inkoustu?

Zkuste se zeptat svých rodičů a prarodičů, jak si pamatují školu oni a co vše se změnilo.

Dokázali byste spočítat, kolik let by letos vaše škola slavila?

Víte, že vchod do školy byl dříve v jiné části budovy?

Zkuste zjistit kde a proč se přestavěl.



Okolí domova

Domov je místo, kde se cítíte dobře. Máte tam okolo sebe své nejbližší, které máte rádi. Domov každého z vás vypadá jinak. Většinou bydlíte v rodinných domech, někteří mohou bydlet i v domech bytových. Mnozí z vás dojíždějí do školy z jiných obcí.



Kde stojí váš dům? Popište ostatním, jak váš dům vypadá.

Máte zahrádku? Co na ní pěstujete?



Na vyhlídce

Místo, ze kterého se dá dobře sledovat okolní krajina, se nazývá vyhlídka. Čím vyšší takové místo je, tím dále do krajiny dohlédneme. Vše, co z vybraného místa vidíme, nazýváme obzor.

Protože Vísky nemají žádnou rozhlednu, ze které by se dobře dala pozorovat vzdálená krajina, musíme pro dobrý výhled najít co nejvýše položené místo.

V obci Vísky je nejkrásnější výhled do krajiny od kostela sv. Michaela. Z tohoto místa je výhled téměř na celé Vísky. Můžeme dohlédnout do širého okolí, spatřit vzdálenější obce a okolní kopcovitou krajinu.



Kam byste na Vískách šli, kdybyste se chtěli rozhlédnout po krajině?



Úkol: Jděte za hezkého počasí na nejvyšší místo Vísek a zkuste popsat, co vše jste viděli.

Pojmenujte obce, které jsou z nejvyššího místa vidět.



Poloha obce v krajině

Vísky leží v severní části Jihomoravského kraje na úpatí Dražanské vrchoviny ve výšce cca 470 m n. m. a jsou vzdálené 7 km od Letovic a 10 km od Boskovic.

První písemná zmínka o obci je z roku 1464.

Obec vznikla sjednocením Horní, Prostřední a Dolní části.

Vísky získaly titul Vesnice roku Jihomoravského kraje 2008. Žije zde 260 obyvatel a stojí tu přibližně 100 domů.

Tato malebná vesnička se může pyšnit jedním z nejstarších kostelů na Moravě – sv. Michaela.



*V blízkosti kterých měst se Visky nacházejí?
Jaký získaly titul a kdy?*

Sousední obce

Někteří žáci ze třídy dojíždějí do školy z jiných vesnic. Jsou to okolní vesnice, do kterých se dá dojít pěšky, dojet na kole a samozřejmě i autem nebo autobusem. Patří mezi ně Pamětice, Míchov a Podolí. V minulých letech mezi ně také patřila obec Bačov. Povězme si o těchto obcích něco více:

Pamětice

Obec Pamětice vznikla v Boskovické brázdě z prastaré osady čtyř gruntů postavených do čtverce. Majitelem jednoho z těchto gruntů byl hospodář Paměta, který v roce 1145 pojmenoval osadu na Pamětice. Později se Pamětice skládaly z částí: Dědina, Příhon, Hřesko a ze sedmi stavení pod lesem zvaných Amerika. Už od 14. století ale patřila část Pamětic pánům z Boskovic a roku 1547 náležela Boskovskému panství již celá obec. Nyní zde žije 245 obyvatel. V roce 1938 zde byla postavena kaplička.

Míchov

Obec Míchov leží podél silnice z Boskovic do Letovic. První zmínka o ní je patrně z r. 1169, kdy tuto ves král Vladislav daroval klášteru Hradištskému, což bylo později potvrzeno i biskupem. V obci o rozloze 305 ha nyní žije 157 obyvatel. Uprostřed obce je kamenný kříž z roku 1887 a zvonice.

Podolí

Obec Podolí je malá vesnice a je částí města Letovice. Žije zde 79 obyvatel.

Bačov

Bačov je malá vesnice a je částí města Boskovic. Nachází se asi 4,5 km na sever od Boskovic. Žije tu 74 obyvatel.



Z kterých vesnic jsou tvoji spolužáci?

Jaké zajímavosti sis o těchto vesnicích zapamatoval?

Víš, na jakou světovou stranu tyto vesnice od Vísek leží?

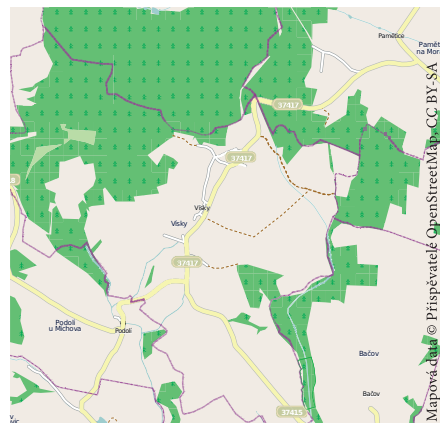


Hlavní části obce

V minulosti patřily Vísky boskovským pánům a tak si ve Vískách postavila boskovická šlechta panský dvůr. Kolem panského dvoru se usazovali poddaní. Těto části se pak říkalo Dolní Vísky.

Podobně vznikly i další dvě Vísecké části. Střední, která se rozprostírala uprostřed svahu kolem obecní kovárny a Horní, kde se lidé usazovali v blízkosti kostela.

V současnosti je obec tvořena jen jednou částí.





*Pojmenuj tři části Vísek, ze kterých byly tvořeny v minulosti.
Kde bys hledal nejstarší domy? Kde jsou postaveny nejnovější domy?*

Uliční síť

V dávných dobách vedly obcemi pouze ušlapané cesty, které často sloužily i jako stoka. Také obce spojovaly jen cesty vyježděné povozy. Příkladem mohou být i cesty, které dnes nazýváme polními nebo prašnými.

Obcí Vísky vede jedna hlavní silnice.

Původní cesta, která přes Vísky vedla, byla v takovém špatném stavu, že děti přicházely do školy skoro celé zablácené.

V roce 1909 začala ve Vískách stavba nové silnice z Vísek do Pamětic.

Směrem, kterým byla vedena, vede dodnes.



*Je ve Vískách hustý nebo slabý provoz?
Znáš číslo svého domu?*



Úkol: Pokus se zjistit, kudy vedla silnice v minulosti.

Spojení obce se sousedními obcemi

Vísky mají dvě autobusové zastávky. Z těch je možné dostat se autobusem do sousedních obcí, ze kterých většina z vás do školy dojíždí.

Dobré spojení je i do Boskovic nebo Letovic, odkud se dá vlakem dopravit do dalších vzdálenějších obcí.



Chceme-li poslat dopis nebo pohled, použijeme k tomu poštovní schránku.

Vísky mají také svoji poštu. V minulosti se podle vzpomínek pamětníků nacházela poštovní kancelář ve škole naproti schodišti.

Dnes poštu najdeme ve víceúčelové budově obecního úřadu.

Směrovací číslo pošty ve Vískách je: 679 33.



Znáš směrovací číslo vísecké pošty?

Znáš telefonní číslo do školy?

Která telefonní čísla bys měl určitě znát?



Radnice, obecní úřad

Vísky svoji radnici nemají.

Mají však víceúčelovou budovu obecního úřadu, která byla slavnostně otevřena 28. dubna 2003.

V této budově najdeme v přízemí poštu, knihovnu, hasičskou zbrojnici a stálou expozici minerálů pana Václava Stoupala. V prvním patře jsou místnosti obecního úřadu a byt pro učitele vísecké školy. Ve druhém patře jsou obecní byty.



Víš, kde se nachází obecní úřad ve Vískách?

Co patří k úkolům obecního úřadu?

Znáš některého ze členů zastupitelstva?

Zdraví a bezpečnost občanů

Když onemocníme některou z nemocí, nebo když se nám stane úraz, chodíme k lékaři.

Obyvatelé Vísek podle potřeby vyhledávají zdravotní ošetření v Letovicích, Boskovicích nebo v Šebetově. V těchto obcích jsou ordinace dětských a zubních lékařů a praktických lékařů pro dospělé pacienty. Jsou tam také lékárny.

Složitější vyšetření a léčbu onemocnění vyžadujících například operativní zákrok poskytuje nemocnice v Boskovicích.

O bezpečnost občanů pečuje Obecní úřad Vísky tak, že zajišťuje úpravy a opravy chodníků a veřejného osvětlení. Tak se předchází mnoha nebezpečným úrazům.



*Jaké znáš nemoci a jaké úrazy? Byl jsi někdy vážně nemocný?
Které lékaře jsi navštívil? Jaká jsou telefonní čísla na policii, záchranku a hasiče?
Co bys dělal, kdyby se tvůj kamarád zranil na hřišti?*



Kultura a sport v obci

V obci Vísky slouží pro všechny občany ke sportovním účelům velké fotbalové hřiště, v agrocentru Ohrada plavecký bazén a v orlovně bowling. Ke kulturním účelům slouží místní orlovna a sokolovna. Vísky mají také krásný přírodní kulturně-sportovní areál, který je využíván ke spoustě společných akcí během celého roku.

Vísky mají také svoji obecní knihovnu, která sídlí v budově obecního úřadu Vísky.

Nedílnou součástí obce jsou občanské spolky – sbor dobrovolných hasičů, TJ Sokol a TJ Orel. Obcí vede cyklostezka a její okolí skýtá mnoho příležitostí pro letní i zimní turistiku.



*Sportuješ rád? Jaký sport máš nejraději?
Kde je možné na Vískách sportovat? Jaké čteš knížky?
Chodíš si půjčovat knížky do obecní knihovny?*



Výrobní podniky v obci

Většina víseckých občanů musí za prací dojíždět mimo místo bydliště. Někteří jen do okolních obcí či měst, jiní mnohem dále, například do Brna.

Přímo v obci Vísky žádný výrobní podnik nenajdeme.

Ale hned v sousední obci Pamětice má pan Pavel Růžička uzenářství – výrobu a prodej masa a masných výrobků.



*Co se vyrábí v potravinářském, textilním, chemickém a stavebním průmyslu?
Kde pracují tvoji rodiče?*

Zemědělství v obci

V minulosti se místní lidé živili zemědělstvím.

Vzhledem k poloze Vísek se tu nyní pěstují polní hospodářské plodiny – brambory, kukuřice a obiloviny.

V současné době jsou zemědělské pozemky převážně v majetku soukromých osob.



Na Vískách založil profesor Groda chov koní. Jde o chov čistokrevného českého plemene starokladrubáků.

Ještě dnes stále někteří lidé chovají slepice, králíky, husy, kachny, prasata, kozy a ovce.

Je třeba si uvědomit, že bez náročné a namáhavé práce zemědělců by byla ohrožena výživa všeho obyvatelstva.



Znáš někoho, kdo pracuje v zemědělství?

Jaké plodiny se pěstují na polích?

Máte doma nějaké hospodářské zvíře? Jaké?



Životní prostředí v obci

Krajina v okolí Vísek patří ke krajinám s čistým ovzduším. Nejsou tu totiž továrny, které by svým kouřem a zplodinami ovzduší znečišťovaly.

O čistém ovzduší v okolí Vísek svědčí i výskyt vzácných druhů živočichů.

V blízkosti obce se nalézají ojedinělé paleontologické naleziště krytolebců v zalesněné stráni Bačovského kopce.

Na znečištění ovzduší se podílí automobilová doprava, spalování uhlí a dřeva v domácnostech. Zakládání černých skládek, ale i odhazování odpadků jinam než do odpadkových košů.

K třídění odpadu slouží kontejnery, které jsou umístěny u obchodu a jsou barevně odlišeny.

Také vy můžete přispět k čistému životnímu prostředí ve vaší obci, vysazováním stromků, pěstováním květin v oknech a před domy a péčí o čistotu celé obce.



Jak se od sebe barevně liší kontejnery na tříděný odpad?

Jak bys ještě mohl přispět k čistému ovzduší v obci?



Úkol: Pokus se zjistit, jaké vzácné druhy živočichů se v okolí Vísek vyskytují.



Co víme o minulosti obce

Vísky jsou přes 500 let staré. První zmínka o Vískách pochází z roku 1464. Krajina Vísek a jejího okolí byla v minulosti porostlá převážně listnatými lesy, ve kterých žily různé druhy lesní zvěře i dravých šelem.

V minulosti patřily Vísky k boskovickému panství a tvořily je tři malé dědky. Dolní, Střední a Horní. Dodnes se ještě říká na dolních a horních Vískách.

Dále se o Vískách dovídáme z listin za Kryštofa z Boskovic, který ale boskovické panství roku 1547 prodal Šimonu Ederovi ze Štiavnice. Ten se v Boskovicích zdržoval velice málo, a tak jeho syn Vít Eder ze Štiavnice po smrti svého otce prodal boskovické panství roku 1567 Jarošovi ze Zástřízel.

V minulosti vedla v blízkosti Vísek důležitá stezka, která spojovala Čechy s Moravou, a po které často táhla nepřátelská vojska, jejíž vojáci se ubytovali ve vesnicích a okrádali jejich obyvatele.

Život ve Vískách stěžovaly i různé přírodní katastrofy. Ničivé vichřice, požáry a období sucha, které způsobovalo neúrodu a následně hlad.

Většina domů byla postavena v období 18. a 19. století.

V 1. světové válce zahynulo asi 7 vojáků z Vísek.

Během 2. světové války se v lesích kolem Vísek ukrývali partyzáni a do Vísek si v noci přicházeli pro jídlo. Během války nebyl naštěstí nikdo zatčen gestapem.

Po válce se každoročně konaly oslavy Mezinárodního dne žen a Mezinárodního dne dětí. Probíhal lampionový průvod, promítaly se filmy, hrála se fotbalová utkání, konaly se plesy, taneční zábavy a pro děti se připravovaly karnevaly a Mikulášské nadílky.

Po roce 1989 se zvelebilo okolí kostela, zrekonstruoval se sál sokolovny, budova školy a fary a opravila se Orlovna.

V roce 2004 bylo otevřeno agroturistické centrum Ohrada.

A v roce 2008 zvítězila obec Vísky v krajském kole soutěže vesnice roku 2008.



Kolik let uplynulo od první zmínky o Vískách?

Víš, jak vypadá vísecký znak a prapor?

Dokázal bys určit, kde byly Dolní, Střední a Horní Vísky?



Úkol: Popovídej si s rodiči nebo prarodiči o tom, jak Vísky vypadaly v době jejich dětství a co vše se změnilo.

Pověsti o obci a okolní krajině

Pověst, která by se vázala k samotné obci Visky, dosud není známa.

Ale v kostele sv. Michaela se nachází starobylý gotický zvon a o něm se dovídáme v pověstech z Boskovic přímo v Proroctví o Panině louce.

Přijde čas, kdy sem přitáhne veliké nepřátelské vojsko.

I rozezvučí se sám od sebe velký vísecký zvon, aby znamení dal všem lidem.

Tehdy se u kamenného stolu v rozsáhlém lese mezi Boskovicemi a Šebetovem sejdou tři potentáti, aby rozmlouvali o příštích věcech.

Tu bude svedena veliká bitva na Panině louce.

Tehdy budou zmoly a příkopy kolem Sudic a dvoru Pastviska naplněny krví.

Potoky krve místo vody poženou starý mlýn.

Pak už bude na zemi mír a pokoj.



Znáš nějakou jinou pověst? Vyprávěj ji svým spolužákům.



Úkol: Zjisti, kde se nachází Panina louka.



Poznávání okolní krajiny

V okolí Vísek můžeme navštívit zámek v Letovicích, který byl původně dřevěnou tvrzí, zámek Křetín nebo také zámek v Boskovicích.

V Boskovicích by také mohl k navštívení lákat hrad, židovská čtvrť nebo Westernové městečko.

V Borotíně je krásné arboretum a ve Velkých Opatovicích stojí za zhlédnutí Kartografické muzeum.



Navštívil jsi už některé z těchto míst?

Voda v krajině

Na dolním konci vesnice byla koncem 30. let zasypána část rybníku, aby mohla být v tomto místě rozšířena silnice. V padesátých letech se začalo s úpravami nádrže.

O pravidelné čištění nádrže se staral Sbor požární ochrany.

Okolí nádrže bylo upraveno v roce 2008, bylo osázeno okrasnými dřevinami a byly tam umístěny lavičky.

V zimě je nádrž využívána místními obyvateli k bruslení.



Popiš koloběh vody v přírodě.

Co dokáže déšť

Při prudkém dešti se může stát, že se vylije voda z koryt řek a tak nastane přírodní katastrofa, která se nazývá povodeň.

Taková povodeň ničí úrodu, silnice, ale i domy. Často si bere i lidské životy.

Na Vískách žádná řeka neteče, a tak se nemusíme bát, že by tu povodně z tohoto důvodu nastaly.



Znáš někoho ve svém okolí, kdo zažil povodně?



Čistota pramenů a zdrojů pitné vody

Z vyprávění pamětníků víme, že ve Vískách byly před druhou světovou válkou dva zdroje pitné vody.

Vodu si vícečtí opatřovali většinou tak, že si vykopali vlastní studnu, na kterou se napojily další domácnosti.

V roce 1982 započala výstavba prameniště vody v oblasti Andělka, kde se nacházejí bohaté zdroje pitné vody. Byl upraven celý terén, vykácena část lesa, vybudována příjezdová cesta a vyhloubeny dvě studny. Položením vodovodního potrubí byla voda dovedena až do vesnice.



Kde jsou prameny pitné vody pro Visky? Je důležité s vodou šetřit? A proč?



Úkol: Zjisti od rodičů, jestli je v okolí Visek nějaká studánka.

Rekreační oblasti v obci a okolí

Jako rekreační středisko v obci Vísky slouží Agrocentrum Ohrada, které bylo vybudováno a otevřeno v roce 2004.

Agrocentrum Ohrada má krytý bazén, nabízí možnost jízdy na koních a od roku 2006 také rehabilitační část s masážími.

Možnost ubytování poskytuje tradiční venkovská chalupa pana Slováčka.



Jak trávíš svůj volný čas?

Kde je možné se v okolí vykoupat?

Kde je možné se věnovat letním a zimním sportům?



Historické památky v krajině

V obci Vísky stojí na vyvýšenině uprostřed hřbitova farní kostel sv. Michaela. Je to jeden z nejstarších kostelů na Moravě.



V jeho věži jsou ukryty dva zvony. Jeden je barokní z 18. století a druhý je gotický, o němž se traduje, že by měl být nejstarší na Moravě.

Na Vískách stojí také kaple Panny Marie, která byla postavena roku 1906 a zasvěcena Panně Marii jako poděkování za uzdravení.



*Už jsi byl někdy ve víseckém kostele?
Víš, kde stojí kaple Panny Marie?*



Úkol: Zjisti, kdo tuto kapli postavil a proč?



Jak se obec a okolí mění

V průběhu čtení kapitol této čítanky jsme se několikrát dozvídali o změnách, které ovlivnily vzhled krajiny i život v obci Vísky.

Občané, kteří tvoří obyvatelstvo zdejšího kraje, žijí v mnohém odlišně od toho, jak tu žili lidé dříve. Mnoho se toho změnilo a stále mění. O změnách se dozvíte z vyprávění starých lidí, mnoho vyčtete v kronikách.

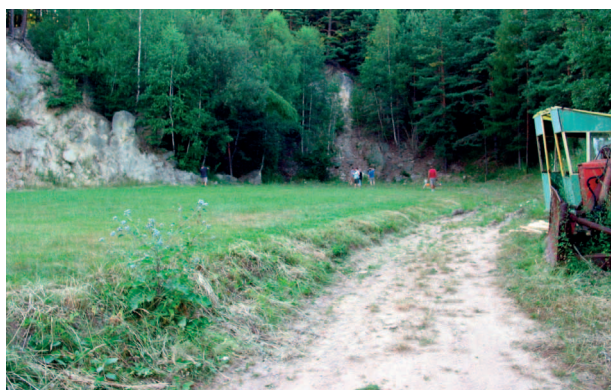
Místní lidé si vesnice váží, a proto se starají o zachování památek a obec stále zvelebují.

Opravuje se okolí silnice, vysazují nové stromy, po letech se dočkal opravy vísecký kostel.

K pořádání kulturně sportovních akcí byl vystavěn Kulturně sportovní areál Vísky.

V současné době se řeší přípravy na vybudování včelína.

Obec se snaží podpořit a vzkřísit dávnou lidovou kulturu a ve spolupráci s Moravským zemským muzeem realizuje šití víseckého kroje.



*Jak bys zvelebil okolí svého bydliště?
Jak bys mohl přispět ke zvelebení obce?*



Úkol: Popros své rodiče a prarodiče, aby ti vyprávěli o změnách, které pamatují.



Obsah

Obecná část

1. Orientace v místní krajině

Domov a svět.....	1
Okolí školy.....	2
Okolí domova.....	2
Polední stín.....	3
Světové strany	3
Na vyhlídce.....	4

2. Domov, obec

Poloha obce v krajině.....	5
Dopravní značky, dopravní kázeň.....	6
Spojení obce se sousedními obcemi.....	6
Dopravní nehoda.....	7
Radnice, obecní úřad	8
Služby v obci.....	8
Zdraví a bezpečnost občanů.....	9
Kultura a sport v obci	9
Zemědělství v obci	10
Výrobní podniky v obci	11
Životní prostředí v obci.....	11
Co víme o minulosti obce.....	12
Pověsti o obci a okolní krajině	12

3. Krajina mého domova

Poznávání okolní krajiny	13
Voda v krajině	14
Co dokáže déšť.....	15
Čistota pramenů a zdrojů pitné vody.....	15
Rekreační oblasti v obci a okolí.....	15
Historické památky v krajině	16
Jak se obec a okolí mění	16

Obec Visky

4. Orientace v místní krajině

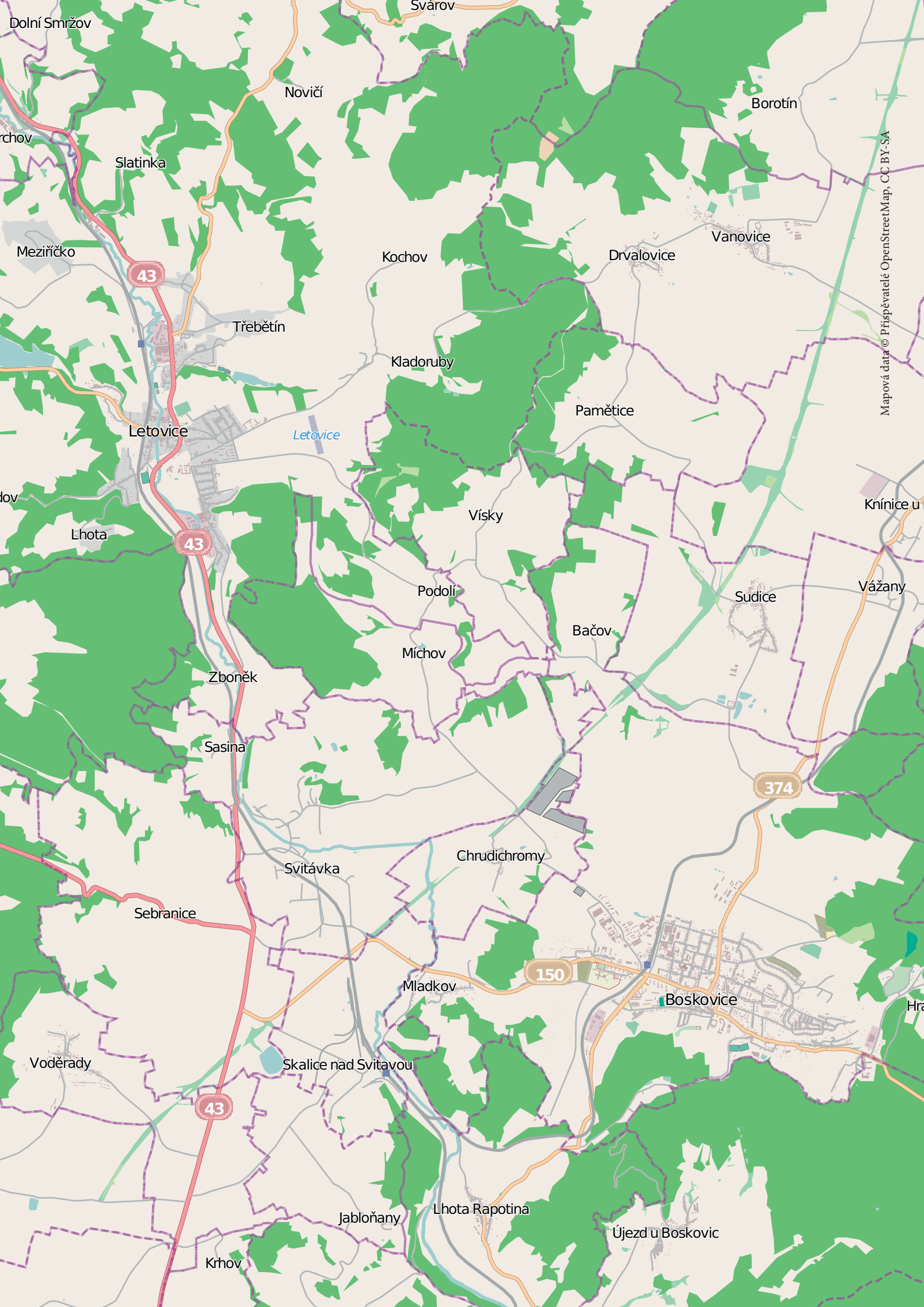
Domov a svět.....	17
Okolí školy.....	17
Okolí domova.....	18
Na vyhlídce.....	18

5. Domov, obec

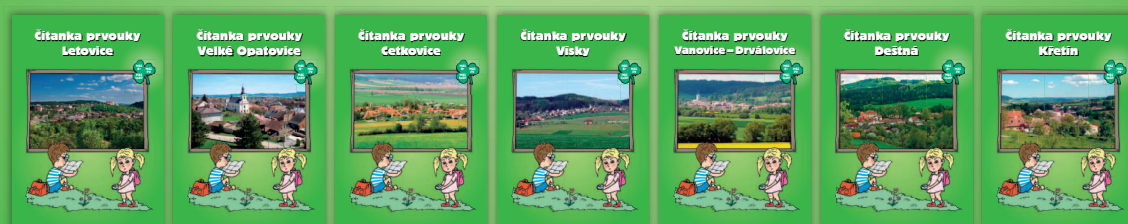
Poloha obce v krajině	19
Sousední obce	20
Hlavní části obce	20
Uliční síť.....	21
Spojení obce se sousedními obcemi.....	21
Radnice, obecní úřad	22
Zdraví a bezpečnost občanů.....	23
Kultura a sport v obci	23
Výrobní podniky v obci	24
Zemědělství v obci	24
Životní prostředí v obci.....	25
Co víme o minulosti obce.....	26
Pověsti o obci a okolní krajině	27

6. Krajina mého domova

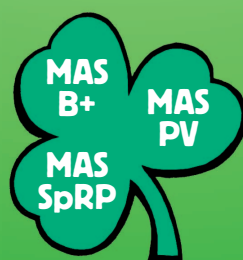
Poznávání okolní krajiny	28
Voda v krajině	29
Co dokáže déšť.....	29
Čistota pramenů a zdrojů pitné vody.....	29
Rekreační oblasti v obci a okolí.....	30
Historické památky v krajině	30
Jak se obec a okolí mění	31



V rámci projektu byly vytvořeny tyto čítanky prvouky:



Součástí projektu je i Čítanka vlastivědy Boskovicka, Čítanka vlastivědy Poličska, pexeso a kvarteto.



PROJEKT

Venkov – můj domov aneb „Viš, kde žiješ?“

JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKOU UNIÍ

Z EVROPSKÉHO ZEMĚDĚLSKÉHO FONDU PRO ROZVOJ VENKOVA

v rámci osy IV LEADER, opatření IV. 2.1 Realizace projektů spolupráce

Programu rozvoje venkova ČR



Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí.